

Tevékenység: Észtországi tanulmányút

Téma: Látogatás a Telliskivi negyedbe, társadalmi vállalkozás tevékenységének megismerése – Mondo Crafts. Kísérőnk: Audrone Urmanaviciene, a Tallinni Egyetem előadó tanára, szakterülete a szociális/társadalmi vállalkozások.

Helyszín: Telliskivi negyed, Tallinn

Időpont: 2020.03.11. (3. nap)

A TELLISKIVI NEGYEDRŐL

A **Telliskivi negyedben** sok a kreatív módon dekorált, szemmel láthatóan régi ipari célra használt épület, amelyek új funkciót kaptak. Innen indult útjára a hackathon a Lift99 szervezet kezdeményezésére. Több témában szerveztek hackathon-t, ebből nőtt ki a szociális hackathon is. Jelenleg a **Lift99** szervezetnek van a Telliskivi negyedben egy központja (*jelenleg a Tallin Hub működik ott – az Észt Startup Közösség zászlóshajójának vallja magát – the falgship of Estoniai Startup Community - <https://www.lift99.co/tallinn>).*

Egy fényképmúzeum (Fotografiska – kiállítási tér, vendéglő és kávézó egyben - <https://www.fotografiska.com/tallinn/en/about-fotografiska/>) mellett is elmentünk, egy térkiállítás volt a szabadban.

Érdekes, hogy a negyed múltjáról, az épületek eredeti funkciójáról nem tudnak felvilágosítást adni a helyiek (mind fiatalok) – az interneten ezt találtam: „...*története 1869-ig nyúlik vissza, amikor vasúti üzemek kezdtek el itt működni, majd az ipari fejlődés következtében az iparnegyed egyre bővült. A szovjet időszakban a vasutak villamosításához gyártottak itt berendezéseket, illetve – ahogy azt az Estonian Urban Lab urbanista munkatársa a negyedet bemutató sétán elmondta – különböző titkos üzemek működtek itt, ezért az épületeknek nem is volt nevük, csak betűjelzésük. Miután Észtország elnyerte a függetlenségét, a területet privatizálták. A Telliskivi Creative City-t 2009-ben hozták létre, a volt ipari épületekben ma co-working munkahelyek, startup központok, üzletek, kávézók, kiállító és rendezvényterek találhatóak.*” (<https://epiteszforum.hu/europa-varosai-tallinnban-talalkoztak>)

Egy kört megyünk a Telliskivi negyedben, ahol több civil szervezet - jogi-, környezetvédelmi – kapott helyet, társadalmi vállalkozások működnek. „ONG city”-nek is nevezik.

ÁLTALÁBAN A BALTIKUM TÁRSADALMI VÁLLALKOZÁS AIRÓL

Az eső elől a **Fika kávézóba** (<https://www.facebook.com/fikaleibjakohv/>) térünk be, egy rövid megbeszélésre, ahol a kísérőnk mesél a társadalmi vállalkozásokról – ez lévén a kutatási

területe. Mivel Észtországban kevés társadalmi vállalkozás működik, az egész Baltikumot vizsgálja, így nem csak az észti, hanem a lett és litván szociális vállalkozásokat is kutatja.

Kb. 120 társadalmi vállalkozást említ - Angliához képest nem sok. Elsősorban szociális szolgáltatások, egészség területen tevékenykednek – együttműködve a kormánnyal. A termékelőállítás nem annyira jellemző. Fiatal, fejlődő szektorról van szó. A Baltikumban kicsik a társadalmi vállalkozások, nem önfenntartók. Vilnius-ban említ egy éttermet, amely társadalmi vállalkozásként működik, sérültséggel élő személyeket alkalmaznak, és önfenntartó. Tulajdonképpen a SzU-ban ismert szövetkezeti modell áthozatala, az 1990-es évektől felpörög. 2011-től jelenik meg az EU-ban a társadalmi vállalkozás, a Lift99 az első modell.

Sok támogatást kap, és kevés a hatás, illetve nem is mérik, nincsenek kimutatások – senki nem méri, illetve nagyon nehéz az impact-mérés - pénzt, energiát venne igénybe. Kutatási témája kitér arra, hogyan lehet módszertant belevinni, hogy mérni lehessen a hatásukat a Balti térségben. Észtország előrébb van abból a szempontból, hogy az erőteljes on-line jelenlét lehetővé tesz bizonyos mérési módszer alkalmazását. Lettorszában és Litvániában azonban ez a típusú tudás és tapasztalat hiányzik – az ő esetükben az erre irányuló segítség hosszabb folyamat.

Példa a hatásmérésre: 15 szervezetet vizsgált (minden országból 5-öt). Ezek közül 1 mérte a hatást (talán köze volt hozzá, hogy egy skót szervezettel dolgozik együtt ezen a téren), a többiek gondoltak arra, hogy mérje valamilyen formában.

MONDO CRAFTS

Látogatás a **Mondo Crafts** – társadalmi vállalkozásnál – Development Cooperation through Social Entrepreneurship (<https://mondo.org.ee/en/>)

Házigazda, előadó: **Diana Tamm**, vezetőségi tag, ugyanakkor ő felel a társadalmi vállalkozásért (Mondo Crafts Ltd)

A szervezet humanitárius segélyezéssel, globális oktatással, fejlesztési együttműködéssel foglalkozik. Észtország gyengén fejlett ország volt, segélyeket kapott, 2000-tól kezdődően viszont fejlett országnak számít, és maga is támogatóként jelenik meg. A 2000-es évek elején még nem volt segélyszervezet, amely az országon kívülre segített volna, nemzetközi szinten tevékenykedő szakemberek hozták létre a Mondo-t. Ez egy olyan csatorna, amely lehetővé teszi, hogy az észtek külső rászoruló régiókba juttassák el a segítséget - főként Ukrajna, illetve a szír háború által sújtott területekre.

Egyik fontos tevékenységük az információs technológiai (IT) oktatás – ebben erősek az észtek – amely a kapcsolattartásban, valamint vállalkozásoknak okostelefonon keresztül történő ügyintézésében jelent segítséget a menekültek számára. Az IT oktatás annyira sikeresnek bizonyult, hogy a helyi szakközépiskola tanrendjébe be van építve ez a tanóra.

A közösségfejlesztés hosszú távú támogatást jelent (Burma-t említi példának). Az oktatás esetén fontos, hogy a gyerekekre fókuszáljon, valamint a tanárok jól képzettek legyenek (modern – interaktív – módszereket alkalmazzanak). Sokat dolgoznak iskolai központokkal, különböző képzéseik vannak: újságíróknak tartanak képzést arról, hogyan írjanak különböző témákról – pl. pálmaolaj)

A szervezet egy másik fontos célja a nők jogainak és egészségének védelme. E célból orvosokat, ápolókat küldenek (pl. Afganisztánba). 2 perces kisfilmet vetít Olivia-ról (Uganda) https://www.youtube.com/watch?v=K0liGY7_ZVc/, aki mozgássérült, és jelenleg egy varróműhelyt működtet. Az általa készített termékek megtalálhatók a Mondo Crafts bemutatóüzletében, illetve vásárokon is értékesítik. Ghána É-i részén vemhes kecskét adnak a nőknek, ellés után eladhatja az állatot, vagy megtarthatja. Azért segítik a nőket, mivel elsősorban ők gondoskodnak a család ellátásáról, a gyerekek tanításáról.

2012-ben **kosárfonó vállalkozást** indítanak Ghánában, valamint a sheavaj-értékesítésében segítik a nőket – annak előállítása nagyon egyszerű folyamat abban a közösségben. 2014-ben az Észti Külügyminisztérium és a Belügyminisztérium finanszírozta a projektet, 8 asszony vett részt képzésen, valamint önkéntesek segítettek – pl. a design-ban. (<https://www.facebook.com/watch/?v=1376720739087359>)

Az egyik probléma, amit meg kellett oldani: a kosarak exportálása Észtországba, viszont ez annyira jól sikerül, hogy 2019-ben már 30 nő vett részt a vállalkozásban. Ma már több országba exportálják a termékeket. Annyira megerősödött ez a tevékenység, hogy a Mondo külön vállalkozást hozott létre 2018-ban – Mondo Crafts Limited – 2 alkalmazottal, on-line shop-pal, üzlet működik a Mondo székhelyén és fesztiválokön vesznek részt. 9 különböző szövetkezettől szerzi be az árut.

.....

Ezután **ebéd** következett az **F-Hoone** vendéglőben (<https://www.facebook.com/Fhoone/>), majd rövid városnézés.

16:30 indultunk a távolsági busszal **Vöru** fele. Keresztülszeltük az országot, érdeklődve figyeltük az észti vidék sajátosságait, az erdők között meghúzódó, nagy távolságra épült házakat/gazdaságokat.

3 és ½ óra után érkeztünk Vöru-ba, ahol elfoglaltuk szállásunkat egy, a központhoz nagyon közeli, a szocialista időkben épített – valamikor munkásszálló lehetett –, felújított szállodában.
(<http://www.uma.ee/en/en-home/>)